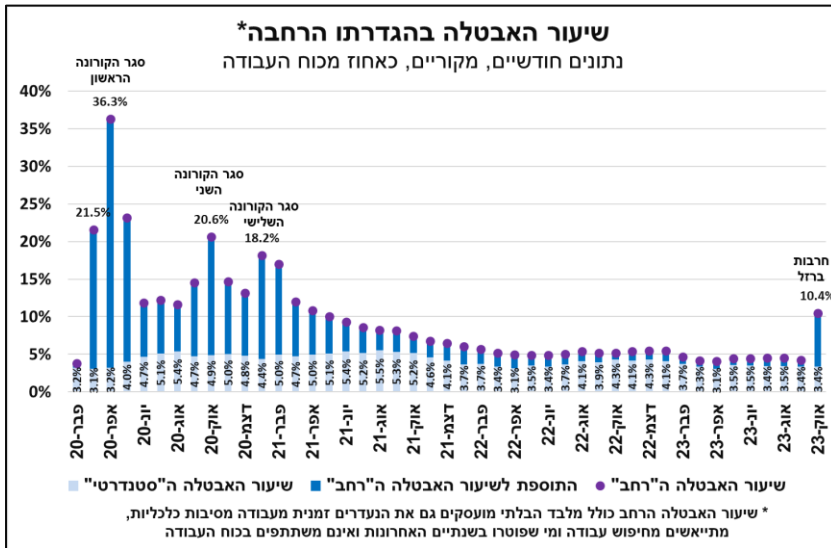

22/11/2023

השבוע במאקרו

שיעור האבטלה ה"רחב" זינק בחודש אוקטובר על רקע השלכות מלחמת "חרבות ברזל"

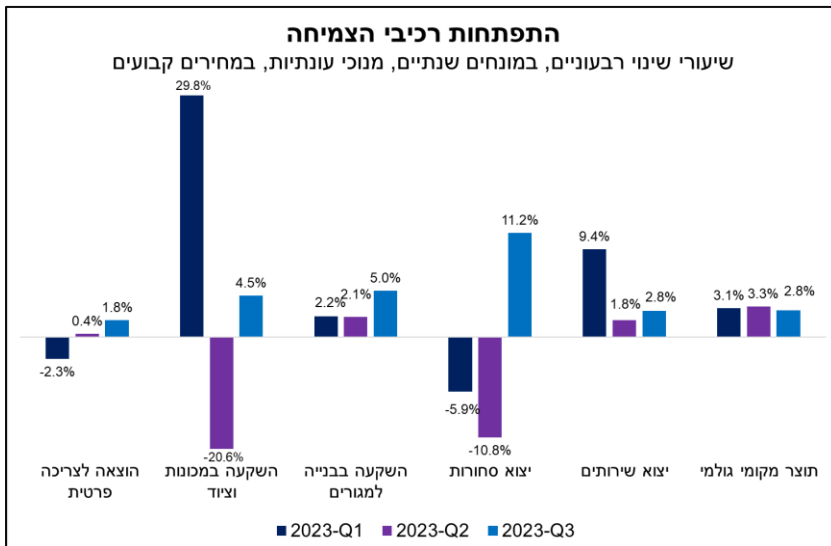

שיעור האבטלה (בגילאי 15 ומעלה, נתונים מקוריים) בהגדרתו הסטנדרטית, הכוללת את היקף הבלתי מועסקים בלבד, הסתכם בחודש אוקטובר בשיעור של 3.4%, זאת לעומת 4.3% הקודם (ראה/י תרשים), כך על-פי נתונים עיקריים שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מסקר כוח האדם. שיעור אבטלה זה נותר יציב בחודשים האחרונים, והינו נמוך יחסית בהשוואה היסטורית. יחד עם זאת, נדגיש כי שיעור האבטלה ה"סטנדרטי" אינו משקף את השלכות המלחמה על שוק העבודה.

שיעור האבטלה ה"רחב", הכולל בנוסף לבלתי מועסקים גם את הנעדרים זמנית מעבודתם מסיבות כלכליות (לרבות מועסקים שהוצאו לחל"ת או שנעדרו משום שפעילות העסק צומצמה ברקע המלחמה), אך גם את מי שפוטרו מעבודתם בשנתיים האחרונות ואינם משתתפים בכוח העבודה, וגם מתייאשים מחיפוש עבודה, זינק בחודש אוקטובר 2023 ל-10.4%, וזאת בהשוואה ל-4.2% בחודש הקודם וכ-5.2% באוקטובר 2022. רמה זו הינה הגבוהה ביותר שנרשמה מאז אפריל 2021, מיד לאחר הסרת המגבלות על המשק במסגרת ה"סגר השלישי" בתקופת מגפת הקורונה, ומשקפת בעיקר את הגידול בהיקף הנעדרים זמנית מעבודה מסיבות כלכליות (כאמור לעיל בעיקר על רקע השלכות המלחמה), אך נמוכה מאלו שנרשמו במהלך סגרי הקורונה השונים. לפי אומדני הלמ"ס, היקף המועסקים שנעדרו זמנית מעבודה מסיבות כלכליות, עלה מ-12 אלף בספטמבר לכ-279 אלף באוקטובר. נוסף על כך, נציין כי שיעור האבטלה ה"רחב" בנטרול המתייאשים מחיפוש עבודה ואנשים שפוטרו מעבודתם בשנתיים האחרונות, שכפי הנראה משקף בצורה טובה יותר את השפעת מלחמת "חרבות ברזל" של שוק העבודה, עמד על 9.6% בחודש אוקטובר, זאת, בהשוואה ל-3.6% בחודש שעבר, ו-4.5% בחודש המקביל אשתקד.

לסיכום, העלייה המשמעותית בשיעור האבטלה ה"רחב", בשילוב עם ירידה בביקוש לעובדים במרבית ענפי המשק (להוציא ענפי הבינוי, עקב מחסור בעובדים זרים), כפי שמשקף מנתוני המשרות הפנויות לחודש אוקטובר, זאת במקביל לירידה שנרשמה באמון הצרכנים באוקטובר, צפויה להכביד על הביקוש לצריכה מצד משקי הבית, לנוכח הירידה בהכנסותיהם (הפיצוי בגין החל"ת אינו בגובה שכר מלא) והעלייה במידת אי הודאות. במבט קדימה, לנוכח הפגיעה הצפויה בפעילות הסדירה של ענפים רבים בסקטור העסקי, אשר צפויה להכביד על האיתנות הפיננסית של חברות רבות, בדגש על עסקים קטנים ובינוניים, צפוי שיעור האבטלה בהגדרה הסטנדרטית לעלות גם כן בתקופה הקרובה. לפיכך, להערכתנו, שיעור האבטלה ה"סטנדרטי" (בגילאי 15 ומעלה) בשנת 2023 צפוי להסתכם בכ-3.6% במוצא, ובשנה הבאה צפוי לעלות לכ-4.6% במוצא, אך במונחי ההגדרה הרחבה, השיעור צפוי להמשיך ולהיות גבוה, בעיקר בתקופה הקרובה.

התוצר המקומי הגולמי צמח ברביע השלישי של השנה בקצב של כ-2.8%, במונחים שנתיים

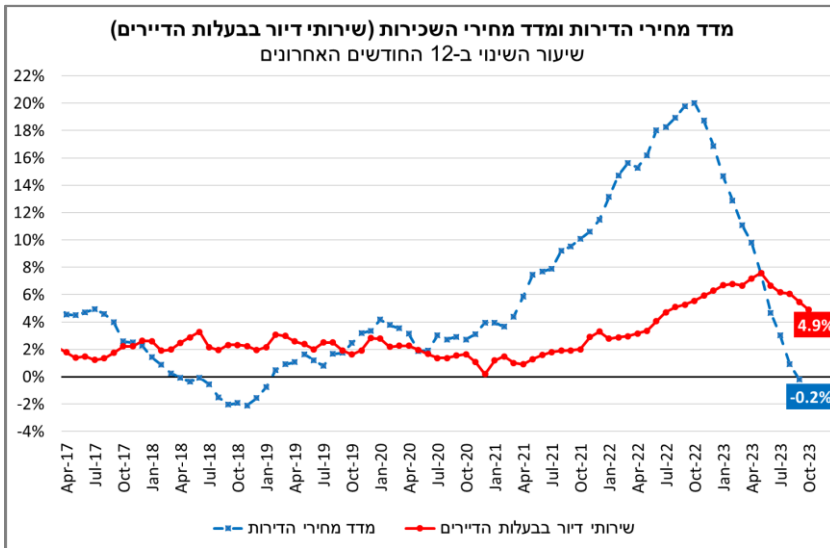

על-פי אומדני הלמ"ס, ברביע השלישי של השנה, לפני פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", הפעילות הכלכלית במשק המקומי המשיכה להתרחב, אם כי, בקצב מעט נמוך מזה שנרשם בשני הרביעים הראשונים. התוצר המקומי הגולמי של ישראל צמח ברביע השלישי של שנת 2023 בכ-2.8% (ריאלי, מנוכה עונתיות, במונחים שנתיים).

בחינה של שיעורי הצמיחה לפי רכיבי התוצר, מלמדת כי צמיחת התוצר ברביע זה נתמכה בעיקר בהאצת קצב הצמיחה של יצוא הסחורות והשירותים (בדגש על הסחורות), וזאת חרף ההאטה בסחר העולמי, כמו גם בעליית קצב הצמיחה של הצריכה הציבורית ובמידה פחותה גם של הצריכה הפרטית (ראה/י תרשים). יחד עם זאת, נדגיש כי על אף העלייה בקצב הגידול של הצריכה הפרטית, הצריכה הפרטית לנפש התכווצה גם ברביע זה (ב-0.1%), כפי שקרה

בארבעה מתוך חמשת הרבעים האחרונים, וזאת ברקע הסביבה הגבוהה יחסית של אינפלציה וריבית, המכבידה על כוח הקנייה של משקי הבית. כמו כן, יצוין כי קצב הצמיחה של יצוא השירותים היה נמוך משמעותית בהשוואה לעבר. ההשקעה בנכסים קבועים האטה זה הרביע השני ברציפות וצמחה במתינות, בשיעור של 1.2% (במונחים שנתיים), וזאת על רקע האטה בקצב הגידול של ההשקעה בענפי המשק, בעיקר עקב ירידה בהשקעה בכלי תחבורה כשמנגד ההשקעה במכונות וציוד עלתה, כאשר מאידך ההשקעה בבנייה למגורים דווקא האיצה, על אף ההתמתנות במחירי הדירות והירידה בקצב המכירה של דירות חדשות. במבט קדימה, אנו מעריכים כי ברביע הרביעי של שנת 2023 ירד התוצר המקומי בחדות, בשיעור דו ספרתי (במונחים שנתיים), לנוכח השפעות מלחמת "חרבות ברזל" על רמת אי הודאות, היצע העובדים, והביקוש הכולל, כך שבסיכום שנת 2023 צפוי התוצר המקומי לצמוח בכ-2.4%.

מדד אוקטובר עלה בהתאם לציפיות; האינפלציה צפויה להמשיך להתמתן בחודשים הקרובים, בהובלת מחירי השכירות

מדד המחירים לצרכן עלה באוקטובר 2023 ב-0.5%, בהתאם להערכות המוקדמות (חציון התחזיות של חזאי האינפלציה). קצב עליית המחירים ב-12 החודשים האחרונים הואט ל-3.7%, בהשוואה ל-3.8% בחודש הקודם. זאת, בהמשך למגמת ההתמתנות באינפלציה שנמשכת כמעט ברציפות מאז ינואר 2023, אז הגיעה האינפלציה לשיא של כ-5.4%.

השפעת מלחמת "חרבות ברזל" על מדד אוקטובר 2023 הייתה אינפלציונית בעיקרה. מחירי תוצרת חקלאית טרייה (בשר עופות ודגים; ירקות ופירות טריים) עלו בקצב מואץ יחסית לעונתיות המאפיינת אותם בדרך כלל באוקטובר, ברקע צמצום ההיצע לאור המלחמה (פגיעה בתשתית חקלאית או בגישה אליה, ומחסור בעובדים לא-ישראלים מאז פרוץ המלחמה). גם הפיחות החד של השקל בשבועות הראשונים ללחימה דחף את המדד כלפי מעלה, ובפרט את מחירי ההוצאות על נסיעות לחו"ל. מנגד, מחירי המוצרים שצריכתם ירדה באופן חד מאז פרוץ המלחמה הפגינו, לפחות בחלקם, עמידות יחסית באוקטובר (מחירי הלבשה והנעלה, ריהוט וציוד לבית).

להערכתנו, ההשפעות הדפלציוניות של המלחמה עדיין לא באו לידי ביטוי באופן מלא במדד אוקטובר, לאור שיבושים במדידה של חלק מפריטי המדד ברקע המלחמה (כגון: עריכת מסיבות ואירועים, הבראה ונופש בארץ), שיטות המדידה של פריטים אחרים במדד, שגורמות לשינויים במחיריהם לבוא לידי ביטוי רק בהדרגה (למשל, מחירי טיסות לחו"ל ושכר דירה); וייתכן גם בשל ניסיון של חלק מהספקים לדחות ככל האפשר הורדת מחירים בתקופה שבה חלקם סופגים דווקא גידול בעלויות (פיחות בשער החליפין, התייקרות של ממש בעלויות השילוח, מחסור בעובדים וכו'). להערכתנו, ההשפעות הדפלציוניות של המלחמה יצברו תאוצה בהמשך הדרך ויהפכו לדומיננטיות, באופן שיתמוך בהמשך ההאטה של שיעור האינפלציה השנתי.

אחד מרכיבי המדד המרכזיים שעשויים לדחוף כלפי מטה את האינפלציה בחודשים הבאים הוא תת-סעיף שירותי דיור בבעלות הדיירים (המודד את מחירי השכירות בחוזים חדשים ומתחדשים). עוד לפני פרוץ המלחמה היה מצוי תת-סעיף זה בהתמתנות ניכרת, שבאה לידי ביטוי גם במדד אוקטובר (חוזים שהחלו בספטמבר-אוקטובר 2023, כלומר נחתמו עוד לפני המלחמה). כך, באוקטובר ירדו מחירי שירותי הדיור בבעלות הדיירים בכ-0.3% בהשוואה לספטמבר והשלימו עלייה שנתית של כ-4.9% בלבד, שיעור העלייה השנתי הנמוך ביותר שלהם מזה 15 חודשים (ראה/י תרשים). להערכתנו, המלחמה תוביל להתמתנות נוספת במחירי השכירות בחודשים הבאים. זאת, ברקע ירידה בטווח הקצר במספר משקי הבית השוכרים (גיוס למילואים, דחיית השנה האקדמית וכו'); הפניית דירות נופש להשכרה לטווח קצר (AirBNB וכו') אל שוק השכירות הרגיל לנוכח הירידה התלולה בכניסות תיירים לישראל מאז פרוץ המלחמה; וצפי להיחלשות כוח הקנייה של השוכרים, לאור הירידה בפעילות הכלכלית וההוצאה של מאות אלפי עובדים לחל"ת.

אשר למדד מחירי הדירות של הלמ"ס (אשר אינו נכלל במדד המחירים לצרכן), מדד זה ירד במהלך החודשים האחרונים (אוגוסט-ספטמבר 2023) בכ-0.3% ביחס לחודשים הקודמים (יוני-יולי 2023), באופן שהעביר את שיעור השינוי השנתי במדד מחירי הדירות לטריטוריה שלילית (-0.2%), לראשונה מאז ראשית 2019. מגמת הירידה במחירי הדירות, שהחלה בראש ובראשונה בעקבות העלייה החדה בסביבת הריבית במשק, צפויה להימשך בתקופה הקרובה גם ברקע השפעות מלחמת "חרבות ברזל". זאת, שכן המלחמה הובילה לפגיעה ניכרת באמון הצרכנים ובנכונותם לבצע בתקופה הנוכחית רכישות גדולות. פגיעה זו בסנטימנט באה לידי ביטוי בהיקף רכישת הדירות בחודש אוקטובר, שלפי נתונים ראשוניים של משרד האוצר, ירדה בחדות, ייתכן אף לרמה נמוכה יותר מזו שנרשמה בראשית משבר הקורונה.

כתבו: גילי בן אברהם ואלון קול קרייז

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות ליניב בר, ראש תחום כלכלה, בנק לאומי
דואר אלקטרוני: yaniv.bar@bankleumi.co.il, טלפון: 076-8858970